

π. Ανδρέας Γκατζέλης: Η αγάπη κατά τον Άγιο Ιωάννη της Κλίμακος

/ [Γνώμες](#)

Η αγάπη κατά τον Άγιο Ιωάννη της Κλίμακος

Άρθρο του [π. Ανδρέα Γκατζέλη](#)

Ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακος περιγράφει την πορεία προς την τελειότητα της χριστιανικής ζωής, δηλαδή την πορεία προς την αληθινή αγάπη, μέσα από μια διαδικασία που την παρομοιάζει με την ανάβαση μιας σκάλας ή κλίμακας. Κάθε σκαλοπάτι αυτής της κλίμακας αντιπροσωπεύει ένα νέο επίπεδο κατανόησης της αγάπης του Θεού.

Η κλίμακα αποτελείται από 30 σκαλοπάτια, και σε κάθε ένα περιγράφεται η συμπεριφορά των ανθρώπων που έχουν γνωρίσει τον αληθινό Θεό, εμπνευσμένοι από το Άγιο Πνεύμα. Παράλληλα, παρουσιάζεται και η συμπεριφορά εκείνων που δεν έχουν δεχτεί την αποκάλυψη της αγάπης του Θεού μέσω του Αγίου Πνεύματος.

Συνεπώς, στην “Κλίμακα” του Ιωάννη, κάθε σκαλοπάτι δεν είναι απλώς ένα βήμα, αλλά μια βαθμίδα θεογνωσίας – ένας τρόπος να αντιληφθεί και να βιώσει κανείς την αγάπη του Θεού.

Στην κορυφή αυτής της σκάλας, στο τελευταίο σκαλοπάτι, ο Άγιος Ιωάννης περιγράφει και αναδεικνύει τη σπουδαία αρετή της αγάπης. Αυτό δείχνει πως όλα τα προηγούμενα σκαλοπάτια, όλες οι άλλες βαθμίδες, είναι προσανατολισμένες προς την αγάπη: φωτίζονται από αυτήν, εμπνέονται από αυτήν, οδηγούν σε αυτήν και έχουν ως τελικό στόχο την αγάπη.

Ο Άγιος Ιωάννης δίδασκε, λοιπόν, ότι η πνευματική ζωή δεν είναι μια ζωή βασισμένη σε ιδεολογίες ή φαντασίες, ούτε κάτι που περιορίζεται σε θεωρητικό επίπεδο. Αντίθετα, είναι μια ζωή που εκφράζεται μέσα από την πρακτική εφαρμογή της αγάπης στην καθημερινότητα.

Η αγάπη, για τον Άγιο Ιωάννη της Κλίμακος, εκφράζεται πάντα μέσα από μια σχέση – μια σχέση με ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Δεν υπάρχει αληθινή αγάπη χωρίς αγαπημένο πρόσωπο. Έτσι, ολόκληρο το έργο του προσανατολίζεται στη σχέση με το κεντρικό πρόσωπο της ζωής μας: τον Ιησού Χριστό.

Όλες οι αρετές αποκτούν νόημα μόνο ως συμμετοχή στη ζωή του Χριστού, ενώ όλες οι αμαρτίες είναι, στην ουσία, απόρριψη της αγάπης Του· είναι προδοσία της αγάπης που Εκείνος μας δίδαξε, μας έδειξε και μας κάλεσε να ζήσουμε. Χωρίς αυτήν την προσωπική σχέση με τον Χριστό, δεν μπορεί να κατανοηθεί η πνευματική ζωή.

Η πνευματική ζωή, λοιπόν, είναι μια ζωή ερωτικής αγάπης με το πρόσωπο του Χριστού. Δεν επιδιώκουμε τις αρετές για να τις αποκτήσουμε σαν τιμητικά παράσημα, ούτε αναζητούμε τον Παράδεισο με ωφελιμιστικό σκοπό, απλώς για να περάσουμε καλά στην αιωνιότητα. Ό,τι κάνουμε, ό,τι λέμε, ό,τι σκεφτόμαστε, ό,τι ποθούμε και αναζητούμε, στρέφεται προς το πρόσωπο του Χριστού. Για τον Χριστό ζούμε, όπου κι αν ζούμε· για τον Χριστό πράττουμε, ό,τι κι αν πράττουμε. Αυτό το πρόσωπο είναι το πιο σπουδαίο και ουσιαστικό στη ζωή μας.

Σε όλη μας τη ζωή αναζητούμε την ένωση με τον Αγαπημένο μας, τον Ιησού Χριστό. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να ενωθούμε μαζί Του, αλλά ο πρώτος και πιο βασικός είναι η συμμετοχή μας στο Σώμα της Εκκλησίας, μέσα από τα ιερά Μυστήρια: το Άγιο Βάπτισμα, το Άγιο Χρίσμα και, κυρίως, τη Θεία Κοινωνία.

Αυτή η ένωση είναι η πιο βαθιά και ολοκληρωμένη: γινόμαστε μέλη του Σώματός Του. Ο Χριστός γίνεται το σώμα μας και εμείς το Σώμα Του· ο Χριστός γίνεται το

αίμα μας και εμείς το αίμα Του. Μέσα από αυτή την ένωση, ανταλλάσσεται η δική μας φθαρτή, αδύναμη και θνητή ζωή με τη δική Του άφθαρτη, αγιασμένη και αιώνια ύπαρξη.

Ο δεύτερος βασικός τρόπος επικοινωνίας με τον Θεό, που προκύπτει φυσικά ως συνέχεια του πρώτου, είναι η προσευχή – η προσωπική μας συνομιλία με Εκείνον. Όταν δύο πρόσωπα αγαπιούνται, είναι δυνατόν να μη μιλούν μεταξύ τους; Είναι αδύνατον να μην επικοινωνούν – και μάλιστα όσο το δυνατόν πιο συχνά και πιο βαθιά.

Η προσευχή μας ενώνει με τον Θεό. Μας εισάγει στην ατμόσφαιρα της αγάπης Του και μας κάνει να νιώθουμε την παρουσία Του κοντά μας. Μας φανερώνει την πρόνοια, τη φροντίδα και το ενδιαφέρον Του για εμάς. Μέσα από την προσευχή, μπορούμε να αισθανθούμε το χάδι της αγάπης Του, την τρυφερότητα και τη ζεστασιά της θεϊκής Του στοργής.

Η προσευχή είναι η μοναδική παρηγοριά μας στη θλίψη που προκαλεί η φαινομενική απουσία Του – το γεγονός ότι δεν Τον βλέπουμε με τα μάτια μας, δεν Τον αγγίζουμε, δεν Τον ακούμε όπως τους ανθρώπους γύρω μας. Ο Χριστός έχει αναληφθεί στους ουρανούς, και από τη στιγμή που δεν βρίσκεται σωματικά ανάμεσά μας, ο μοναδικός τρόπος να Τον πλησιάσουμε, να Του μιλήσουμε και να Τον αισθανθούμε, είναι η προσευχή.

Ο τρίτος τρόπος κοινωνίας με τον Θεό είναι η εφαρμογή του λόγου Του – το να ζούμε σύμφωνα με τον ρυθμό της δικής Του ζωής, να κάνουμε τις εντολές Του τον μοναδικό νόμο της ύπαρξής μας.

Οι εντολές του Θεού δεν είναι αυστηρές διαταγές, όπως τα στρατιωτικά παραγγέλματα, αλλά αποτελούν την περιγραφή του θεϊκού τρόπου ζωής, προσαρμοσμένου στο ανθρώπινο επίπεδο. Όταν οι εντολές του Ευαγγελίου γίνονται βαθιά συνείδηση μέσα μας και προσπαθούμε να ζούμε σύμφωνα με αυτές, τότε ο τρόπος ζωής του Θεού γίνεται και δικός μας τρόπος ζωής.

Βλέπετε, στον άνθρωπο δεν δόθηκε απλώς η ικανότητα να αντιληφθεί την ύπαρξη του Θεού. Του δόθηκε κάτι πολύ μεγαλύτερο: η δυνατότητα να αφομοιώσει τον ίδιο τον τρόπο της ύπαρξής Του. Να ζει, δηλαδή, τη ζωή του Θεού μέσα στα όρια της ανθρώπινης φύσης, με τη χάρη και την παρουσία Του.

Και τελικά, οι εντολές του Θεού δεν είναι πολλές. Είναι μία: η αγάπη. Όλες οι άλλες εντολές απλώς περιγράφουν διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους αυτή η μία και μοναδική εντολή, η εντολή της αγάπης, εφαρμόζεται στην καθημερινή μας ζωή.

Γι' αυτό και ο Άγιος Ιωάννης, στην περίφημη «Κλίμακά» του, τοποθετεί την εντολή της αγάπης όχι μόνο στο τέλος, αλλά και στην αρχή. Είναι η πρώτη και η τελευταία. Είναι εκείνη που φωτίζει ολόκληρη την πορεία και δίνει νόημα σε κάθε σκαλοπάτι. Χωρίς την αγάπη, καμία άσκηση δεν έχει αληθινή αξία. Ό,τι περιγράφει σε κάθε βαθμίδα της Κλίμακας του δεν είναι παρά διαφορετικές εκφράσεις της πορείας προς την αγάπη. Όλα ξεκινούν από αυτήν, όλα οδηγούν σε αυτήν, όλα εμπνέονται απ' αυτήν.

Ο Άγιος Ιωάννης ξεκινά τον λόγο του για την αγάπη εκφράζοντας έναν εσωτερικό δισταγμό – και όχι άδικα. Λέει πως όποιος προσπαθεί να μιλήσει για την αγάπη, είναι σαν να προσπαθεί να μιλήσει για τον ίδιο τον Θεό. Και πράγματι, ο λόγος για τον Θεό είναι πάντα επισφαλής και επικίνδυνος, ιδιαίτερα για εκείνους που δεν προσεγγίζουν με ταπείνωση και προσοχή.

Για την αγάπη, λέει, μπορούν να μιλήσουν μόνο οι άγγελοι – και αυτοί ακόμα, μόνο στο μέτρο που φωτίζονται από τη θεία χάρη. Γιατί η αγάπη δεν είναι απλώς ένα συναίσθημα ή μια ιδέα. Αγάπη είναι ο ίδιος ο Θεός. Και όποιος προσπαθεί να ορίσει τον Θεό, μοιάζει με έναν τυφλό άνθρωπο που προσπαθεί να μετρήσει τους κόκκους της άμμου μέσα σε μια απέραντη άβυσσο.

Ο Άγιος Ιωάννης, ξεκινώντας να μιλήσει για την αγάπη, δεν μας δίνει έναν απλό ορισμό. Μας χαρίζει μια πνευματική εικόνα γεμάτη βάθος και μυστήριο, διακρίνοντας τρία θεμελιώδη στοιχεία: την ποιότητά της, την ενέργειά της, και τις ιδιότητές της.

Πρωτίστως, γίνεται λόγος για την ποιότητα της αγάπης, η οποία παρουσιάζεται ως ομοίωση με τον Θεό, στον βαθμό που αυτό είναι εφικτό για τον άνθρωπο. Με άλλα λόγια, όποιος αγαπά αληθινά, προχωρά από το «κατ' εικόνα» στο «καθ' ομοίωσιν» του Θεού· ζει και υπάρχει μέσα στο φως Του, επιδιώκοντας να Του μοιάσει όχι μέσα από εξωτερικές πράξεις, αλλά μέσα από τον ίδιο τον τρόπο της ύπαρξής του.

Έπειτα, αναφέρεται στην ενέργεια της αγάπης, την εσωτερική της δύναμη, και τη χαρακτηρίζει ως μέθη της ψυχής. Μια μέθη που δεν θολώνει αλλά φωτίζει, δεν παραλύει αλλά ζωντανεύει. Είναι η θεία εσωτερική φλόγα που κατακαίει τα πάθη

και μεθά την ψυχή με την παρουσία του Θεού. Όταν αγαπά ο άνθρωπος με θεϊκό τρόπο, χάνει τον εαυτό του και τον βρίσκει ταυτόχρονα μέσα στον Χριστό.

Τέλος, ο Άγιος περιγράφει τις ιδιότητες της αγάπης, με λέξεις ποιητικές και βαθιά θεολογικές: Λέει πως είναι πηγή πίστεως, άβυσσος μακροθυμίας, θάλασσα ταπεινώσεως.

Η αγάπη γεννά την αληθινή πίστη — γιατί μόνο όταν αγαπάς, εμπιστεύεσαι. Η αγάπη σε κάνει μακρόθυμο, γιατί βλέπεις τον άλλο όχι με τα μάτια της κρίσης, αλλά με την υπομονή του Θεού. Και η αγάπη σε ταπεινώνει, γιατί σε μαθαίνει να σβήνεις το εγώ σου, να δίνεσαι χωρίς ανταπόδοση, όπως έκανε Εκείνος πάνω στον Σταυρό.

Πραγματικά, τίποτε άλλο δεν μας κάνει όμοιους με τον Θεό όσο η αγάπη. Με κανέναν άλλον τρόπο δεν φτάνουμε στο «καθ' ομοίωσιν», παρά μόνο αν αφομοιώσουμε βαθιά την αγάπη του Θεού μέσα μας.

Ο χριστιανός καλείται, μέσα σε αυτή τη ζωή, να μαρτυρεί με την ύπαρξή του – με τη συμπεριφορά του, με τον τρόπο του, με ολόκληρο το είναι του – ότι υπάρχει αγάπη στον κόσμο. Γιατί η μεγάλη δυσκολία του σύγχρονου ανθρώπου δεν είναι να πιστέψει πως υπάρχει Θεός... αλλά να πιστέψει πως ο Θεός αγαπά.

Όταν η Εκκλησία μάς καλεί σε πίστη, δεν εννοεί απλώς να αποδεχτούμε την ύπαρξη του Θεού. Την ύπαρξη του Θεού τη γνωρίζουν και οι δαίμονες – και δεν τους ωφελεί. Η αληθινή πίστη είναι εμπιστοσύνη στην αγάπη του Θεού. Αυτή είναι η πιο βαθιά, η πιο δύσκολη πράξη πίστης: να πιστέψεις πως ο Θεός σε αγαπά. Αλλά για να εμπιστευτείς την αγάπη Του, πρέπει πρώτα να τη γνωρίσεις.

Και για να τη γνωρίσεις, πρέπει να υπάρξουν άνθρωποι που θα σου τη δείξουν. Που θα τη ζήσουν. Που θα την ενσαρκώσουν και θα την φανερώσουν μέσα στον κόσμο. Αυτή είναι η αποστολή του χριστιανού: να είναι φανέρωση της αγάπης του Θεού στον σύγχρονο άνθρωπο.

Οι χριστιανοί είμαστε μάρτυρες της αγάπης. Αλλά η μαρτυρία αυτή συνοδεύεται πάντοτε από μαρτύριο. Γιατί σε αυτή τη ζωή, η αγάπη είναι σταυρωμένη. Δεν υπάρχει αγάπη χωρίς Σταυρό. Αγαπώ τον άλλον σημαίνει σταυρώνομαι γι' αυτόν. Προσφέρομαι. Θυσιάζομαι.

Σε τέτοιο βαθμό, που ο Άγιος Σωφρόνιος του Έσσεξ το λέει με συγκλονιστικό τρόπο: «Χριστιανική ζωή δεν υπάρχει· υπάρχει μόνο χριστιανικός θάνατος». Δεν μπορούμε, λέει, να ζήσουμε χριστιανικά· μπορούμε όμως να πεθαίνουμε χριστιανικά – από αγάπη για τον Θεό και τον αδελφό – κάθε μέρα, ακόμα και χίλιες

φορές τη μέρα.

Με την αγάπη, λοιπόν, και με τη θυσία που η αγάπη πάντοτε απαιτεί — προς τον Θεό και προς τους αδελφούς — ο άνθρωπος γίνεται όμοιος με τον Θεό. Γιατί και ο ίδιος ο Θεός, στην επίγεια πορεία Του, δεν έκανε τίποτε άλλο από το να υπομένει, να πονά και να προσφέρεται. Από την πρώτη στιγμή της σάρκωσής Του, κρεμόταν, θα λέγαμε, πάνω σε αόρατους σταυρούς. Και τελικά ανέβηκε και στον μεγάλο, ορατό Σταυρό της Αγάπης. Όλα όσα έκανε, τα έκανε από αγάπη. Και ο δικός μας δρόμος — αν θέλουμε να Του μοιάσουμε — δεν μπορεί να είναι διαφορετικός.

Η αγάπη, λέει ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, προκαλεί μέθη στην ψυχή. Και πώς θα μπορούσε να είναι αλλιώς; Η αληθινή αγάπη αναγκάζει αυτόν που αγαπά να βγει έξω από τον εαυτό του, να ξεχάσει τον εγωισμό του, για να ενωθεί με το πρόσωπο που αγαπά.

Η αγάπη προς τον Θεό είναι ερωτική, βαθιά, εκστατική. Ο άνθρωπος, όταν αρχίζει να αγαπά αληθινά τον Θεό, ξεχνά τον εαυτό του — ή μάλλον, όπως λέει το Ευαγγέλιο, τον μισεί.

Ο ίδιος ο Χριστός το λέει ξεκάθαρα: «Αν κάποιος έρχεται κοντά μου και δεν μισεί τον πατέρα του και τη μητέρα του, και τη γυναίκα και τα παιδιά του, και τους αδελφούς και τις αδελφές του — ακόμη και την ίδια του την ψυχή — δεν μπορεί να είναι μαθητής μου» (Λουκ. 14, 26).

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει «μίσος» όπως το καταλαβαίνει ο κόσμος. Δεν είναι ψυχική απόρριψη ή σκληρότητα. Είναι αποταγή — δηλαδή μια ριζική υπέρβαση κάθε δεσμού, κάθε ιδιοτέλειας, κάθε προσκόλλησης. Είναι η απόφαση να μην είναι πια ο εαυτός μας το κέντρο της ύπαρξής μας, αλλά ο Θεός.

Γι' αυτό και στην «Κλίμακα» του Αγίου Ιωάννη, το πρώτο σκαλοπάτι της πνευματικής ανόδου είναι ακριβώς η αποταγή. Χωρίς αυτήν, δεν υπάρχει πορεία. Δεν μπορείς να ανεβείς προς την αγάπη, αν δεν απαρνηθείς πρώτα τον παλαιό σου τρόπο ζωής.

Αγαπάς τον Θεό πραγματικά, όταν Τον αγαπάς περισσότερο από τον εαυτό σου. Όταν δεν σε νοιάζει αν χάσεις τα πάντα — ακόμη και τον ίδιο σου τον εαυτό — αρκεί να μην χάσεις Εκείνον. Όταν ο Χριστός είναι το μόνο που δεν μπορείς να αντέξεις να χάσεις.

Αυτό είναι, τελικά, το ευαγγελικό αυτομίσος: Το να απαρνείσαι τον παλαιό σου εαυτό, για να μπορέσεις να ζήσεις μέσα στον Χριστό. Το να σηκώνεις τον δικό σου σταυρό, όχι με γογγυσμό και πίκρα, αλλά με έρωτα Χριστού. Το να απογοητεύεσαι

βαθιά από τον εαυτό σου – και όσο πιο πολύ απογοητεύεσαι από αυτόν, τόσο πιο πολύ ελπίζεις και κρατιέσαι από τον Θεό.

Είναι το να λυπάσαι για τον τρόπο που Του φέρθηκες, για την αχαριστία, την απροσεξία, την αδιαφορία σου· αλλά και να χαίρεσαι υπέρμετρα που Εκείνος, παρά όλα αυτά, δεν σε απέρριψε. Που συνεχίζει να σε αγαπά. Που σε περιμένει.

Αυτό το άγιο αυτομίσος είναι το ακραίο βάθος της μετάνοιας. Είναι το ανώτατο όριό της. Μετάνοια όχι από φόβο, αλλά από αγάπη. Γιατί μόνο η αγάπη μπορεί να εμπνεύσει τέτοια μετάνοια. Μόνο η αγάπη μπορεί να κάνει την καρδιά του ανθρώπου να σπάσει — όχι για να διαλυθεί, αλλά για να γενηθεί ξανά.

Η αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο είναι εκστατική: Τον έβγαλε — κατά τρόπο ακατανόητο — από τη θεϊκή Του δόξα και Τον έκανε άνθρωπο. Και όχι μόνο αυτό· Τον οδήγησε μέχρι τον Σταυρό. Μέχρι τον Άδη. Μέχρι τα έσχατα της ύπαρξης, μόνο και μόνο για να σώσει τον άνθρωπο.

Έτσι και η δική μας αγάπη προς τον Θεό οφείλει να είναι εκστατική. Να μας βγάζει από το “εγώ”, να ξεχνάμε το συμφέρον μας, το θέλημά μας, την ασφάλειά μας. Και να ριχνόμαστε με όλη τη δύναμη της ψυχής μας στο πρόσωπο του Χριστού, με ανιδιοτελή αγάπη. Όχι για να κερδίσουμε τον Παράδεισο, αλλά για να ευχαριστήσουμε Εκείνον που αγαπάμε.

Ο Άγιος Παΐσιος έλεγε κάτι συγκλονιστικό: «Δεν προσπαθώ να μην πάω στην κόλαση για μένα. Αλλά επειδή ξέρω ότι, αν πάω στην κόλαση, ο Χριστός θα στενοχωρηθεί».

Να, αυτή είναι η καθαρή αγάπη. Το κίνητρο της αγάπης προς τον Χριστό είναι ο ίδιος ο Χριστός. Όχι η σωτηρία μας, όχι το βόλεμά μας.

Γι’ αυτό και οι Πατέρες λένε ότι είναι νοσηρή πνευματικότητα να ασχολούμαστε διαρκώς με τον εαυτό μας: με τις αρετές μας, με την πρόοδό μας, με τα πνευματικά μας κατορθώματα — ή ακόμη και με τις πτώσεις μας, τις αμαρτίες και τα πάθη μας.

Όσο κοιτάμε μέσα μας, θα βλέπουμε σκοτάδι. Το φως βρίσκεται μπροστά μας: στο πρόσωπο του Χριστού.

Πρέπει να είμαστε απολύτως προσανατολισμένοι σ’ Εκείνον. Εκεί κατευθύνεται η αγάπη μας. Όχι στον εαυτό μας. Όχι σε μια πνευματική αυτοπαρατήρηση που, αντί να οδηγεί στη μετάνοια, οδηγεί τελικά στη σύγχυση.

Γιατί όταν ο άνθρωπος κοιτάει διαρκώς τον εαυτό του, κινδυνεύει να χάσει τον

προσανατολισμό του, να απογοητευτεί ή — το χειρότερο — να παγιδευτεί στην ψεύτικη πνευματική του εικόνα.

Η αληθινή πνευματική ζωή είναι χριστοκεντρική. Η αγάπη μας δεν έχει στόχο να “φτιάξουμε” τον εαυτό μας, αλλά να ενωθούμε με τον Χριστό.

Και μόνο μια τέτοια αγάπη — που ξεπερνά το “εγώ” και προσκολλάται στον Χριστό — μπορεί να μας οδηγήσει στη ζωή, στην αλήθεια, στη σωτηρία.

Γι’ αυτό και ο Άγιος Ιωάννης, όταν μιλά για τις ιδιότητες της αγάπης, αναφέρει πρώτα την πίστη. Γιατί η αληθινή πίστη είναι εμπιστοσύνη στην αγάπη του Θεού.

Εμπιστοσύνη σημαίνει να αφήνεσαι στα χέρια Του. Να Τον εμπιστεύεσαι όχι απλώς για όσα κάνει, αλλά για ό,τι είναι.

Πιστεύουμε, λοιπόν, όχι απλώς ότι ο Θεός υπάρχει, αλλά ότι ο Θεός μάς σώζει. Και αυτό είναι που κάνει όλη τη διαφορά.

Δεν υπάρχουν «μέθοδοι» σωτηρίας. Δεν υπάρχουν σχήματα αυτοβελτίωσης, αυτοπραγμάτωσης, αυτοεξέλιξης. Δεν σώζει ο εαυτός μας τον εαυτό του.

Η πνευματική ζωή δεν είναι ένα αυτοσχέδιο πρόγραμμα πειθαρχίας και βελτίωσης. Δεν είναι ένα σχέδιο που φτιάχνουμε εμείς για να γίνουμε καλύτεροι.

Είναι μια πράξη εμπιστοσύνης. Μια ευχαριστιακή προσφορά του εαυτού μας στον Θεό. Και τελικά, είναι μια ενέργεια του ίδιου του Θεού σε εμάς.

Ο Θεός είναι Αυτός που αγιάζει. Ο Θεός είναι Αυτός που σώζει. Ο άνθρωπος δεν σώζεται μόνος του. Εμπιστεύεται τον Θεό να τον σώσει.

Αυτό είναι και το μοναδικό που προσθέτει ο άνθρωπος στον πνευματικό του αγώνα: την εμπιστοσύνη του, την προσφορά του, την παράδοσή του. Όλα τα υπόλοιπα τα κάνει ο Θεός.

Η πνευματική ζωή δεν είναι μια ζωή πειθαρχίας, εγκράτειας ή ηθικής τελειοποίησης. Είναι μια ζωή κατά την οποία ο άνθρωπος προσφέρει την ύπαρξή του ευχαριστιακά στον Θεό. Και ο Θεός είναι Αυτός που αναλαμβάνει να τη μεταμορφώσει.

Ο Θεός είναι που αγιάζει τον άνθρωπο. Ο άνθρωπος είναι εκείνος που αφήνεται στα χέρια Του και δέχεται τον αγιασμό — όχι σαν αποτέλεσμα προσπαθειών, αλλά σαν δώρο, σαν μυστήριο, σαν καρπό αγάπης και εμπιστοσύνης.

Και αυτή, λοιπόν, η πρώτη ιδιότητα της αγάπης, η πίστη, αφορά τη σχέση μας με

τον Θεό.

Η δεύτερη, όπως την αναφέρει ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, αφορά τη σχέση μας με τον πλησίον.

Ο Άγιος περιγράφει τρεις ιδιότητες της αγάπης: - Πηγή πίστεως — η αγάπη προς τον Θεό. - Άβυσσος μακροθυμίας — η αγάπη προς τον πλησίον. - Θάλασσα ταπεινώσεως — η αγάπη προς τον εαυτό μας.

Στην περίπτωση του πλησίον, η αγάπη εκφράζεται μέσα από τη μακροθυμία.

Μακροθυμία σημαίνει να δέχομαι τον άλλον όπως είναι, όπως τον έπλασε ο Θεός. Ακόμη κι αυτόν που, ίσως, ονομάζω “εχθρό” μου.

Οφείλω να τον αγαπώ όχι όπως θέλω εγώ, αλλά όπως τον αγαπά ο Θεός: δηλαδή με υπομονή, ανεκτικότητα, σεβασμό στην ελευθερία του.

Η μακροθυμία δεν είναι μια παθητική αποδοχή. Είναι μια ενεργητική αγάπη που δεν προσπαθεί να “διορθώσει” τον άλλον, ούτε να τον “σώσει”, ούτε να τον “βελτιώσει”.

Θέλουμε, φυσικά, να σωθεί, να βρει τον δρόμο του, να γίνει καλύτερος — αλλά ξέρουμε πως αυτό είναι έργο του Θεού.

Το δικό μας έργο, στη σχέση μας με τον άλλον, είναι να του δείξουμε αγάπη.

Και η αγάπη αυτή παίρνει τη μορφή της μακροθυμίας: Να τον αποδεχτούμε, να του δώσουμε χώρο, να μπορεί να εκφράζει τον εαυτό του χωρίς φόβο, χωρίς να φοβάται μήπως τον απορρίψουμε, τον κατακρίνουμε, τον περιθωριοποιήσουμε.

Αυτό είναι το κλίμα της αγάπης. Αυτό είναι το ήθος του Χριστού.

Αυτό είναι το κλίμα της αγάπης. Αυτό είναι το ήθος του Χριστού.

Τέλος, η τρίτη ιδιότητα της αγάπης, σύμφωνα με τον Άγιο Ιωάννη, αφορά τη σχέση μας με τον εαυτό μας. Και εκεί, την περιγράφει ως «θάλασσα ταπεινώσεως».

Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει πως χρειάζεται να ξεκαρφώσουμε τον εαυτό μας από το φάντασμα του ναρκισσισμού, μέσα στο οποίο τον έχουμε φυλακίσει.

Να δούμε με ρεαλισμό την αλήθεια μας.

Και η αλήθεια είναι αυτή: δεν απλώς “κάνουμε” αμαρτίες — είμαστε αμαρτωλοί. Η κατάστασή μας είναι πτώση. Και η μόνη σωτηρία γι’ αυτήν την κατάσταση είναι ο

Χριστός.

Όταν λέμε ότι κάποιος είναι «ταπεινός», στην πραγματικότητα δεν κυριολεκτούμε. Ταπείνωση είναι ο ίδιος ο Θεός: Εκείνος ήταν ψηλά και κατέβηκε. Ο άνθρωπος δεν είναι ψηλά για να ταπεινωθεί — ο άνθρωπος είναι χαμηλά εκ φύσεως. Όταν είναι ταπεινός, απλώς είναι ρεαλιστής. Αναγνωρίζει την αλήθεια του.

Και η πιο βασική έκφραση ταπεινοφροσύνης είναι να αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας.

Θυμηθείτε: Όταν ο Θεός ρώτησε τον Αδάμ γιατί αμάρτησε, ο Αδάμ δεν είπε «Συγγνώμη, Θεέ μου. Φταίω». Αντίθετα, έριξε την ευθύνη στην Εύα. Και η Εύα, με τη σειρά της, στο φίδι. Κανείς δεν πήρε την ευθύνη πάνω του.

Και από τότε, όλα τα τέκνα του Αδάμ κάνουν ακριβώς το ίδιο.

Γι' αυτό, πρώτο βήμα ταπεινώσεως είναι να μάθουμε να λέμε: «Φταίω». Να σταθούμε ενώπιον του Θεού — και των αδελφών μας — με αλήθεια.

Η Αγία Γραφή μάς λέει ότι μόνο σε μία περίπτωση ο άνθρωπος έχει απόλυτο δίκιο: Όταν ομολογεί την αμαρτία του.

Σε κάθε άλλη περίπτωση, η ανθρώπινη κρίση είναι σχετική, περιορισμένη, ελλιπής.

Μόνο όταν ο άνθρωπος λέει ότι φταίει, ελκύει το Πνεύμα της Αληθείας. Μόνο τότε αληθεύει ως ύπαρξη.

Η ταπείνωση, λοιπόν, αρχίζει με το να βλέπουμε τα σφάλματά μας μπροστά μας, να τα αναγνωρίζουμε, και να φερόμαστε ανάλογα: απέναντι στον Θεό, και απέναντι στους ανθρώπους.

Η ταπείνωση, λοιπόν, αρχίζει με το να βλέπουμε τα σφάλματά μας μπροστά μας, να τα αναγνωρίζουμε, και να φερόμαστε ανάλογα: απέναντι στον Θεό, και απέναντι στους ανθρώπους.

Από τον υπέροχο λόγο περί αγάπης του Αγίου Ιωάννη της Κλίμακος, αναφέραμε απόψε μερικά μόνο βασικά σημεία.

Ο λόγος του, όμως, περιέχει κι άλλα πνευματικά μαργαριτάρια — βαθιά, συγκλονιστικά, θεόπνευστα — που δεν προλαβαίνουμε να αγγίξουμε μέσα στα στενά χρονικά όρια αυτής της ομιλίας.

Σας προτρέπω, ένθερμα και καρδιακά, να διαβάσετε κατά μόνας, με προσευχή, με ησυχία, αυτόν τον λόγο του Αγίου Ιωάννη. Να τον μελετήσετε στο “ταμείο” σας,

εκεί που ο Κύριος βλέπει στο κρυφό. Και να αφήσετε τα λόγια του Αγίου να γίνουν έμπνευση και οδηγός στην προσωπική σας πνευματική πορεία.

Μακάρι, δια πρεσβειών του Αγίου Ιωάννου της Κλίμακος, να μας χαρίσει ο Θεός — όσο ζούμε ακόμη σ' αυτόν τον κόσμο — να γευθούμε έστω και λίγο απ' όσα ο Άγιος περιγράφει με τόση φωτισμένη απλότητα, να γευθούμε την αγάπη, την αλήθεια, την ένωση με τον Χριστό.

Αμήν.